

FESTA DE REPARTIMENT DE RECOMPENSES ALS ALUMNES DE LES ESCOLES DEL «CENTRE DE LECTURA» EN EL CURS DE 1919 A 1920

DISCURS DE D. PERE COROMINAS, DEL «INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS»

SENYORES I SENYORS:

Abans de dir res als grans, vull dirigir-me als petits. Vosaltres avui, en aquest acte, us hi aborrireu i us cansarà lo que puguin dir-vos aquests homes de bigoti i cabells blancs que tal vegada us parlaràn de coses que no entendreu. A tots, essent infants, ens ha passat el mateix. Jo 'm recordo que quan me portaven a les sessions d'obertura de curs a la Universitat i altres centres, també m'hi aborria i fins m'hi adormia; però puc dir-vos que, malgrat l'aborriment, mai més les he oblidat; me n'he recordat i m'en recordaré tota la vida, perquè si bé no comprenia el que allí es parlava, em produïa la impressió de quelcom extraordinari. Per xò jo us dic que no hi farà res que us aborriu, i us adormiu; jo us asseguro que, així i tot, quan sereu grans recordareu el dia d'avui. Passaràn els anys, passaràn els homes, aquestes pintures s'hauràn tornat rónegues i potser un altre Sr. Fàbregas haurà vingut a restaurar-les i llavors, quan es parli de la inauguració del Teatre Bartrina, tots direu: «jo també vaig ser-hi» i recordareu que uns senyors us parlaven de coses estranyes que vosaltres no entenieu però que deixàren empremta en el vostre cor d'infants. I després d'aquest breu exordi endreçat als petits, jo no haig de repetir als grans lo que ha dit En Pere Cavallé. Al cap de molts anys de vida que no hem d'obli-

dar ni de comentar, el CENTRE DE LECTURA ha arribat a un tombant de camí, a un pla més alt, i per xò si abans des d'aquí es veia Reus, ara, des del cim, es contempla Catalunya. El món es transforma; tots tenim la noció d'una vida nova; totes les coses marxen a compàs del progrés, i a Reus, aquesta transformació, ha produït un ressorgiment espiritual que's manifesta en aquesta nova flor que és el CENTRE DE LECTURA. Igual que 'ls creients, que a cada tros de terra que conquerien hi aixecaven un temple i en festejaven aparatósament la consagració, avui nosaltres festejem el ressorgir d'aquest casal aixecat en profit de la cultura popular.

Aquesta transformació de que us parlava, em recorda que un dia passejant-me, solitari en la quietud d'aquella muntanya de Montjuïc que guarda per a mí records ben amargs, tot d'un plegat, al tombar un camí, va arribar fins a mes orelles, potent i vibrant, una remor que abans no coneixia: la remor de vida de la ciutat que als peus de la muntanya s'ajoca. Es que no existia, abans, aquella remor? Sí, que existia; però jo no m'en donava compte perquè vivia dins d'ella mateixa; va ésser precis que me n'allunyés, per a apreciar-la en tota la seva magnitud i transcendència. Ara ens passa això: no 'ns fem perfecte càrrec de la formidable transformació que s'està operant per causes diverses i que produeix vagues,

i tota mena de turbulències ciutadanes, perquè vivim dins d'ella mateixa; quan ens en allunyarem, serà quan tindrem una visió exacta de la realitat. Cosa parella succeirà amb aquest CENTRE DE LECTURA, que apareix com una rosa d'amor en mig de la ciutat; rosa que s'ha obert perquè l'ha assonada l'ànima que posa En Fàbregas en totes ses empreses. I perquè hi posa l'ànima, perquè posa un pedestal de cultura, d'amor i d'altruisme a les seves concepcions, triomfa sempre. Sense aquesta base espiritual, els seus negocis de barcos, d'exportacions de fruits, de banca, fracassarien. Ara que En Fàbregas sembla que s'ha emprès la reusificació de Catalunya, ja que en tots els indrets de nostra terra hi trobareu un reusenç que dirigeix una sucursal dels negocis per En Fàbregas establerts, a tots els catalans ens interessa lo que a Reus es faci, perquè Reus representa un focus potent de vida nacional que ve a concentrar-se en aquesta casa que ha recobrat la virilitat i fortitud perdudes. Els qui venim avui a parlar de l'obra d'En Fàbregas, no és que tinguem oblidada l'obra anterior del CENTRE DE LECTURA; jo recordo que fa uns deu anys vaig presidir un congrés d'Ateneus convocat per aquesta entitat. Llavors vaig visitar les dependències del local i em van produir la sensació d'una cosa venerable però arcaica i decadent: la de l'arbre vell que anava morint-se i que necessitava reflorir en un nou empelt. Aquí s'hi formarà una nova joventut i, per tant, jo vull dirigir-me novament a vosaltres, infants, que la constituïrèu. Tots vosaltres recordarèu que a l'escola, us hauràn explicat aquell passatge de la història sagrada en que Moisès anava davant del poble vers la terra de promisió, fins que un dia trobà el camí barrat; ell sabia on era i per on s'hi anava, però no hi podia arribar. Nosaltres, com Moisès, no hi arribarem a la terra promesa, però com que sabem on és i per on s'hi va, hem d'ensenyar el camí que hi porta als que poden arribar-hi; hem d'ésser els guies de la joventut, per a que pugui veure

aquella terra nova que s'està formant en mig d'una lluita despietada, en la que esclaten les bombes i la dinamita, provocant una formidable commoció que farà sorgir un món nou, quina característica serà la precisió. Els nostres temps senyalen la mort del si fà o no fà. Aquella fúria dels ideals que deixava flotants els nostres pensaments, s'ha fet precisió científica. La tècnica està rellevant a la inspiració. Les pensades son cosa funesta; no s'ha d'inventar res que no tingui un sòlid fonament científic. Els del meu temps, sabent una mica de llatí i coneixent el francès, ens pensavem ja saber-ho tot, i els joves d'avui com els que hem aplegat a l'Institut d'estudis catalans, no's donen per satisfets si no coneixen l'alemany, l'anglès i les llengües llatines. Jo em vaig passar deu anys estudiant economia política i llegint llibres que no servien més que per a desorientar-me i en canvi, els joves d'avui, aprofiten el temps perquè tenen qui 'ls hi ensenya el camí dreturer. Allà on s'acaba la precisió científica comença el més enllà.

El romanticisme no ha mort, ni morirà mai. No ha fet més que morir el nostre, per a que en vingui un de més alt que serà l'impulsor de les generacions futures. Els homes de la societat de l'avenir, seràn d'una més forta sanitat que els de l'actual perquè la joventut dels nostres dies, procura enfortir-se de còs i d'esperit. Als meus bons temps va venir la moda de les malalties importada d'Itàlia; l'estar malalt era cosa que vestia molt; el patir de neurastènia era signe de distinció; avui sortosament, la moda és la sanitat i fortitud; per xò veiem com tothom fomenta l'educació física i com així els particulars com les institucions públiques, donen a la mainada facilitats per a l'exercici dels jocs d'infància a l'aire lliure.

Nosaltres ens pensavem que ja ho havíem fet tot, que ja havíem arribat al terme del nostre deure, i en canvi el joves que pugen, tenen plena consciència de que, per assolir el seu ideal, necessiten ésser forts intel·lectual i físicament. Ja han passat els

temps en que pensavem que, recordant als herois i als martres i organitzant jocs florals, ja havíem treballat prou per a la redempció de la nostra Patria. Els joves no s'hi resignaràn a fer aixó tan sols, perquè el concepte de Patria subsisteix i subsistirà per damunt de totes les follies dels homes. Bé ho hem vist darrerament en aquesta commoció formidable de la gran guerra. El plet de Rússia, amb tota la seva cruessa, ens ha demostrat que no passa d'ésser un plet rús. El plet d'Alemanya, ens ha convensut de que no era altra cosa que un plet alemany, i és que cada país subsisteix amb totes les seves característiques conservant les seves amors i els seus odis, perquè, per damunt de tot, hi ha les santes tradicions que hem heretat dels pares i que no poden esborrar-se.

Recordo haver vist un quadre d'En Martí i Alsina, que figurà en la darrera exposició de Barcelona, representant l'incendi de Manresa. Al fons hi havia la vila flamejant i a primer terme, una mare abraçada al seu fill que empunyava un fusell. Jo no se lo que l'artista va volguer representar amb aquella pintura, però jo estic segur d'haver endevinat el símbol. Aquella mare està mirant com la guerra despietada destrueix el seu niu; recorda que les llars han sigut en-

tregades al pillatge de la soldadesca; que les mares, les germanes i les esposes han sigut violades; i malgrat saber que 'ls fills moren a la guerra, davant l'espectacle dolorós que li parteix el cor, diu al seu fill senyalant-li el lloc de la brega: Tingue's compte, guarda't bè... i au, vés en nom de Deu.

Soló va sapiguer que Pisistrat conspirava per a convertir-se en tirà d'Atenes i un dia va cridar als atenencs i 'ls hi va dir: «Jo soc més savi i més valent que vosaltres. Soc més savi, perquè veig que hi ha qui conspira contra Atenes, i soc més valent, perquè no tinc por de dir-ho». I Soló va donar amb aquestes paraules el concepte just de la dignitat i de la noblesa que deu caracteritzar als homes que lluiten en la vida. Vosaltres voldreu lluitar també i ja que la generositat d'En Fàbregas us ha bastit aquest baluart, lluiteu des d'aquí, però sense oblidar mai la doctrina del gran filosof grec.

I he d'acabar amb unes paraules de Lucreci: L'antorxa de la vida passa d'unes generacions a les altres. Però cap generació l'entrega a la que la segueix sense lluita; l'entrega no més quan se li arrabassa. Nosaltres tenim avui l'antorxa que demà ha d'ésser vostra; però hem de fer tota mena d'esforços per a conservar-la. Si la voleu... au, joves! veniu a pèndrens-la.

